

Vaškových, Miroslav; Pavelčík, Jiří

Poznámky k vývoji neolitu a eneolitu na jihovýchodní Moravě

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. M, Řada archeologická. 1999, vol. 48, iss. M4, pp. [167]-177

ISBN 80-210-2308-2

ISSN 1211-6327

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/113848>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MIROSLAV VAŠKOVÝCH – JIŘÍ PAVELČÍK

POZNÁMKY K VÝVOJI NEOLITU A ENEOLITU NA JIHOVÝCHODNÍ MORAVĚ

Struktura a hustota pravěkého osídlení se vyvíjela zejména v závislosti na přírodních podmínkách daného regionu. Území dnešního středního Pomoraví (obr. 1) spolu s Poolšavím není přirozeným geografickým celkem, ale skládá se z několika menších geomorfologických celků s odlišnými přírodními poměry.

Západní okraj tvoří pohoří Chřibů spolu s úrodnou nížinou podél řeky Moravy, která se zužuje v oblasti Napajedelské brány. Jihovýchodní okraj je vymezen předhůřím Bílých Karpat se širokým úvalem na rozvodí mezi Olšavou a Vlárrou, pravostranným přítokem Váhu. Tato výhodná poloha, umožňující styk s pokročilým Podunajím, severnějšími oblastmi střední Evropy a díky karpatským průsmykům (Vlářskému, Starohrozenkovskému a Straňanskému) i s Povážím a Karpatskou kotlinou, se projevila i ve velkém počtu pravěkých lokalit na tomto území.

Mechanismus vzniku a šíření produktivního hospodářství i lineární keramiky (LnK) zůstává stále nejasný. Středoevropský vývoj se od vývoje na Balkáně diferencoval už v čase starší LnK a kořeny diferenciacie sahají přinejmenším do období mezolitu (Pavúk 1979, 70). Nejstarší zemědělci na jihovýchodní Moravě pronikali podél levostranných přítoků řeky Moravy i hlouběji do východomoravského regionu. Nejvíce sídliště se koncentruje v těsné blízkosti řeky Moravy a Olšavy. Tento rozsah osídlení se prakticky kryje s rozšířením nejúrodnějších černozemních a hnědozemních půd v údolí řeky Moravy a na přilehlých výběžcích Vizovických vrchů (celkem 72 nalezišť). V oblasti Poolšaví neolitické zemědělci místy v souvislých pásmech jednotlivých lokalit, jinde opět sporadicky, nikoliv však nahodile, osadili oboustranně břehy mírných svahů nad řekou Olšavou, poříčí Vlárrou a přilehlá údolí podél menších říček a větších potoků. Podle dosavadních sídlištních nálezů zdejšího kraje je patrné a zcela přirozené, že neolitizace zasáhla Poolšaví později než jižní a přilehlé Pomoraví. Určitý časový vývojový rozdíl se projevuje ve vyspělém, avšak početně chudém keramickém materiálu.

Z mnoha lokalit je však k dispozici mnohem méně kvalitního keramického materiálu pro datování, který často pochází pouze ze sběrů. Přesněji lze datovat

pouze objekty nebo celá sídliště s větším počtem zdobené keramiky. Do I. stupně LnK, tak jak ho charakterizoval R. Tichý (1962), lze zařadit pouze 6 lokalit (Buchlovice, Spytihněv, Hradčovice, Veletiny, Havřice a Tasov). První vlna migrace lidu s LnK sledovanou oblast jihovýchodní Moravy zřejmě nijak výrazně nezasáhla, což je ovšem z hlediska geografické polohy přirozené. Trvalé a prakticky nepřetržité osídlení této oblasti je možné sledovat až od II. stupně LnK. Na základě rozboru archeologického materiálu vytváří region Poolšaví spolu se středním Pomoravím a s Povážím výraznou kulturní skupinu, kde se na rozdíl od jihozápadní a západní Moravy s následným vývojem šáreckého typu a kultury s vypíchanou keramikou, rozvíjí železovská skupina. V čase vzniku železovské skupiny zaznamenáváme zvýšenou mobilitu a komunikativnost obyvatelstva. Rapidně stoupá počet keramických importů, zřejmě jako vedlejší produkt transportu kamenných surovin (Pavúk 1979, 73). V průběhu mladší fáze LnK došlo k zintenzívnění styků s Povážím a oblastmi západního Slovenska vůbec. Keramika železovské skupiny se svou charakteristickou výzdobou pásů při lini provedených dvojhrotým nástrojem, přesekávaných podélnými záseky se v Poolšaví prosazuje již ve starší fázi s výzdobou tří i více notových značek pod sebou (obr. 2: 11), jejíž provedení se nejvíce podobá výzdobě na keramickém materiálu z Bajče (Pavúk 1969, 282, Abb. 12.: 1, 2, 6, 9). Další vývoj můžeme sledovat například na sídlištích ve Veletinách, Míkovcích, Hradčovicích a Tasově (obr. 2: 4, 5, 7, 8, 10). Střední (II.) stupeň železovské keramiky ve středním Pomoraví se provedením výzdoby blíží nejvíce keramice z Milanovic (Pavúk op. cit., 289, Abb. 18). Spolu s výzdobou železovského typu se na těchto sídlištích objevuje výborně vypracovaná keramika kožovitého lesku, zdobená hluboce rytými liniemi s notovými značkami, vyplněnými smolnou pastou, nesoucí na povrchu někdy i bílou nebo červenou inkrustaci. Na rozdíl od většiny nálezů železovského charakteru na území západně od řeky Moravy, kde jde převážně o kombinaci výzdobných prvků LnK a železovské skupiny, se jedná ve Veletinách a Havřicích o čistě železovské nálezy v mladolineárním prostředí (Tichý 1974, 35). Železovská skupina (celkem 15 sídlišť s jednotlivými železovskými jámami v Poolšaví i středním Pomoraví) se zde pravděpodobně vyvíjela po dva typologické stupně (I, II.) podle třídění J. Pavúka (1969), i když její výzdoba je oproti Slovensku poněkud odlišná a nejméně o jeden typologický stupeň opožděná.

Užší vazby s oblastmi Slovenska potvrzují v tomto období nálezy obsidiánové štipané industrie a zejména tři keramické zlomky z nejmladšího období bukovohorské kultury. Kromě již dříve známého nálezů z kulturní jámy z Veletin (spolu s keramickým materiálem mladší LnK a železovské skupiny) jsou to dále dva dosud málo známé nálezy z Kunovic, pocházející ovšem z povrchových sběrů (obr. 2: 1, 2). Zajímavý je především antropomorfní motiv na jednom z fragmentů, který zatím nemá na území Moravy obdoby (obr. 2: 1). Analogický nálezy k tomuto zobrazení pochází z Maďarska z lokality Edelény Borsod (Kalicz – Makkay 1977, 313, Tafel 107: 2). Druhý fragment je svým výzdobným stylem téměř identický s kusem z Nového Tekova (Šiška 1995, 18, Abb. 3.: 11). Obdobná situace je i v Dolním Rakousku a Burgenlandu, kde se

také nachází početné lokality železovské skupiny, jejichž nositele považuje E. Lenneisová (1995, 26) za zprostředkovatele obsidiánu. Vyskytují se zde i nálezy bukovohorské keramiky, skupiny Szakalháat a kesthelyské skupiny (Lenneis op. cit., 27).

Období mladého neolitu, reprezentované kulturou s moravskou malovanou keramikou (MMK), představuje dosud nepříliš známé období ve vývoji jihovýchodní Moravy. Kultura s LnK zde měla dlouhý a stabilní vývoj a pravděpodobně se zde vyvíjela i železovská skupina. Dnešní stav poznání nám dovoluje pouze konstatovat, že nositelé této kultury poměrně hustě osídlili celé území – na Uherskohradištsku se 21 sídlišť kryje s předchozím osídlením s kulturou s LnK, některá sídliště stoupají dokonce až do výšky 450 – 500 m n. m. (Rudimov, Korytná). S touto situací, kdy lengyelským sídlištěm předcházejí osady mladší či pozdní lineární keramiky buď na stejných místech nebo v jejich těsné blízkosti, se setkáváme i v oblasti Moravské brány (srov. Janák 1998, 120). Na jihozápadní Moravě má nejstarší stupeň MMK souvislosti s vypíchanou kulturou. Dokládají to samostatná sídliště lidu s III. fází této kultury, nalézající se v oikumeně poměrně hustě osídlené lidem s MMK, zvláště na Znojemsku. Nejstarší známou malovanou keramikou na Slovensku je lužianská skupina, která je organickou součástí lengyelského komplexu. Nálezy příbuzné lužianské keramice, hlavně tenkostěnné malované zvonovité nádoby, nacházíme na některých moravských lokalitách (Střelice, Těšetice – Kyjovice), ale formy předlengyelské keramiky se zatím na území jižní Moravy nepodařilo doložit. Ojedinelé shody v ornamentaci, kdy některé prvky, objevující se na protolengyelské keramice (např. trojúhelníkovitý meandr, negativní trojúhelníkovitá síť), lze objevit ve fázi MMK Ia (Kazdová 1986, 16). Tyto znaky mohou být projevem původních společných kořenů nebo dokladem vyznívání předlengyelských tradic v prostředí staršího stupně kultury s MMK (Kazdová 1986, 20). Na jihovýchodní a jižní Moravě, kde jsou přítomna železovská sídliště, nenacházíme nálezy, které by tvořily spojení s následujícím osídlením, které reprezentuje kultura s MMK. Doklady o průniku MMK I. stupně na jihovýchodní Moravu, zřejmě od jihu podél toku řeky Moravy, poskytují keramické nálezy pocházející ze starších výzkumů z Tasova a Uherského Hradiště – Mařatic, kde keramické fragmenty byly zdobeny žlutým, červeným a černým malováním.

Povrchové sběry na rozorávaných sídlištích středního Pomoraví a jen zcela náhodné výkopy na nich neposkytují vhodné prameny pro poznání mladšího neolitu tak, jako na systematicky zkoumaných lokalitách, zejména na jižní Moravě. Přesto však lze konstatovat, že keramika MMK nabývá postupně větší tvarové variability, nejčastěji jsou zastoupeny putny s rohatými uchy (Boršice u Buchlovic, Březolupy, Hušťenovice, Kudlovice, Uherský Brod), mísy na duté válcovité nožce (Nedakonice, Míkovice), hliněné lžice (Velehrad, Uherský Brod). Typickou výzdobou zejména tenkostěnné keramiky s drobnými výčnělky umístěnými při okraji i na maximální výduti nádob, je povrchové malování červenými, hnědými a bílými barvami dnes už obtížně rozeznatelných motivů (Buchlovice, Mařatice, Míkovice, Staré Město).

Na území středního Pomoraví a Poolšaví se dosud nepodařilo zachytit podstatnější ohlasy kulturního okruhu lidu s nálevkovitými poháry, jehož vývoj

probíhal v centrální a západní části Moravy souběžně s pozdně lengyelským osídlením. Naopak, celá tato oblast zůstala po celou dobu staršího eneolitu „v zajetí“, jihovýchodního lengyelského okruhu.

V důsledku lengyelské a polgárské expanze vznikl severně od Karpat a Českého masívu široký pás osídlení rozličných skupin s kulturně smíšenou keramickou náplní, která je právě jednotlivým rysem. Tuto situaci dokládá jáma č. 6 z Těšova – Bažantnice, kterou lze zařadit zřejmě do období, které předchází nástup eneolitu. V tomto nálezovém celku se objevuje právě tenkostěnná keramika typické lengyelské profilace (obr. 3: 6), talíř s rozeklaným okrajem a prohloubeným středem, který zdobí dvě polopostavy v adoračním gestu s výzdobou provedenou nikoliv vpichy, ale kolkou (obr. 4), část nádoby vypichané keramiky (obr. 3: 4) malopolského typu (Pavelčík 1970 – 1971), která má své analogie ve výzdobě obdobných pohárků fáze hornoslezského lengyelu I a skupině malické (Janák 1991, 100). Doklady vlivů z Malopolska v počátcích eneolitu se projevují i v početných nálezích (importech) malopolské suroviny – „świeczehowského“, podkrakovského rohovce z Uherského Brodu – Odjaté (celkem 98% zde nalezené štípané industrie), doprovázené malopolskými silicity typu Sąspów, nebo velká retušovaná čepel z „kropenatého rohovce“, malopolského původu ze Slavkova (obr. 3: 7). Do stupně MMK II lze zařadit i publikovaný keramický materiál z Hluku – Dolního Němčí (Košťušík 1982, 65 – 73).

Charakteristickým a jednotlivým rysem jihovýchodní Moravy v období staršího eneolitu je sklon k dvoukóničnosti nádob a tzv. jordanovská rytá výzdoba (viz Pavelčík 1986, Fig. 3. A,B). Z hlediska celého lengyelského komplexu můžeme v Lengyelu IV počítat s rozpadem lengyelské civilizace na několik specifických skupin, které se vyskytují mimo původní oblast nejstarších stupňů (Košťušík 1971, 111). V oblasti jihovýchodní Moravy patří do tohoto období nálezy z Uherského Brodu – Kyčkova. Objevuje se zde řada svěbytných tvarů (dvoukónické tvary nádob, dvoukónické mísy na nízké nožce s hladkým žebříkem na dně, vázy s rytou výzdobou - viz Pavelčík 1974, 15–18, obr. 6-9), dále se zde objevují vlivy z oblasti ludanické skupiny a bodrogkerestúrské kultury (koflíky se dvěma uchy), ale i ze severozápadu (jordanovské džbánky). Do období přechodu neolitu a eneolitu je možné datovat i kruhové příkopy pocházející z Uherského Brodu – Kyčkova (Pavelčík 1974), ale i příkop oválného tvaru z Vlčnova (průměr 48 m; lichoběžníkový příkop byl 162 cm široký, 108 cm hluboký, rovné dno bez hrotitého žlabu bylo široké 72 cm – obr. 5), z jehož záspy se podařilo získat drobné střepy, které lze jen rámcově datovat do období lengyelské kultury. Příkop nedoprovázel ani val, ani palisádové žlaby. Z terénní situace jasně vyplynulo, že tento příkop byl zanesen či zasypán podstatně rychleji než příkop v Uherském Brodě – Kyčkově a již jako zcela zaplněný byl překryt dlouhou stavbou s kúlovou konstrukcí (délka 27 metrů, šířka cca 4, 5 metru). V kúlových jamkách ani na ploše této stavby nebyly nalezeny žádné doklady hmotné kultury, které by ji jednoznačně datovaly. Tento příkop zde pravděpodobně nestál osamocen, protože 300 m severozápadně na protilehlé pravobřežní terase potoka Okluky bylo zachyceno sídliště, jehož počátek můžeme datovat do období MMK IIa.

Povrchové sběry ze Slavkova a Vlčnova potvrzují další vývoj lengyelského komplexu na jihovýchodní Moravě. Keramika je reprezentována nálezy tenkostěnných mís se zataženými a rýsováním zdobenými hrdly (viz Pavelčík 1980, 547, obr. 2), jehož provedení je téměř totožné s kusem z Bisambergu (Ruttkay 1995, 119, Abb. 4: 8). Tyto soubory je možné datovat na sklonek staršího eneolitu (Jordanów II) a lze je synchronizovat s typem Bisamberg – Oberpullendorf (Pavelčík 1980, 545). Je to rovněž období, kdy na východní Moravu byl naposledy importován východoslovenský obsidián a kdy dochází k výraznému rozšíření produktů z mědi – např. depot z Velehradu – Dolního Rákoše (dýka typu Malé Leváre a dvě dlátka), sekeromlaty typu Jaszladany (Luhačovice, Sušice), sekeromlat typu Siriu (Uherský Brod – Odjatá). Obdobná situace je i na jižní Moravě, kde se jordanovské osídlení téměř dotýká nálezů skupiny Bisamberg – Oberpullendorf, s níž má mnoho společného jak ve výzdobě, tak i v typologickém provedení některých keramických tříd. Poloha Moravy tvoří jakýsi spojovací článek mezi českými a polskými jordanovskými projevy na jedné straně a mezi nálezy časově blízkého horizontu, který představuje kultura ludanická, balatonská či kultura Lasinja. Mezi těmito složkami lze pozorovat mnoho společných rysů, ale i některé odlišnosti, což ovšem může vyplývat z nestejnoroitého podloží (Košťufík 1997, 97). Se zásahem do pozdně lengyelského podloží, v jihozápadní malokarpatské oblasti, které představuje ludanická skupina, lze počítat už v jejím klasičtém stupni a ještě před objevením se prvků Bajč – Retz (Ostrov, Plavecký Mikuláš, Budmerice). Tento proud, spojený s kulturou Balaton – Lasinja I, resp. Bisamberg – Oberpullendorf, směřující přes západní Maďarsko a východní Rakousko na Moravu částečně ovlivnil i dění kolem Bratislavy (Farkaš 1996, 34).

Na jihovýchodní a zčásti i na jižní Moravě neznáme žádný materiál, který bychom mohli datovat do období badenské kultury I (a,b). Teprve na sklonek stupně Ib lze datovat soubor z badenské vrstvy osady Polešovice – Torštot. Osídlení jak v Poolšaví tak i v Pomoraví nabývá na intenzitě ve II. stupni badenské kultury (Staré Město – Čertův kůt, Drslavice – Pod oborou) s charakteristickými nálezy čerpáků s rovným dnem. Mladší (III.) stupeň náleží k tzv. východomoravsko – povážské variantě a v Poolšaví ji známe především z Uherského Brodu – Kyčkova II s kostolackými vlivy a Havřic – cihelny (IV. stupeň). Vlivem kostolackého kulturního proudu dochází ke změnám v tvarovém i ornamentálním obsahu kanelované keramiky. Ryté linie a kanelura ustupovaly a postupně byly nahrazovány liniemi a sloupky důlků, ke kterým se záhy připojuje i linie širokého brázděného vpichu. Současně dochází k proměně náplně keramického obsahu kultury, některé tvary se bohatě rozvíjejí (mísy), jiných ubývá až postupně mizí (čerpák).

V období mladšího eneolitu reprezentuje domácí obyvatelstvo v Poolšaví lid s bošáckou keramikou, který si budoval osady na vyvýšeninách a strategicky umístěných návrších (Bánov – Hrad, Slavkov – Kamenný Čupek). Do středního Pomoraví pronikl i lid s kulturou šňůrovou (Mikovice, Uherské Hradiště) s typickými nálezy pohárů a džbánek zdobených otisky šňůry, kterou známe hlavně z hrobů (Babice, Kudlovice, Kunovice) a trojbokých či srdcovitých pazourkových šipek (Bilovice, Ostrožská Nová Ves, Staré Město, Sušice).

Druhou cizorodou vlnu v domácím eneolitickém prostředí představuje lid se zvoncovitými poháry. Ten zřejmě pronikl do Poolšaví velmi sporadicky v období své starší vývojové fáze (Drslavice, Havřice). Zdá se, že lid s kanelovanou keramikou a později i bošáckou kulturní skupinou byl natolik silný, že zabránil trvalému usazení cizích osadníků. Některé části východní Moravy měly už v mladším eneolitu a na počátku doby bronzové své osídlení, pro které je charakteristický na jedné straně kontakt s Karpatkou kotlinou a na druhé straně blízkost malopolské oblasti (Dohnal 1973, 3). V souhrnu lze konstatovat, že eneolit na jedné straně uzavírá celou dobu kamennou, ale na druhé straně již předznamenává nástup nové civilizace doby bronzové. V průběhu jeho trvání docházelo k velkým přesunům, které způsobily pestrou etnickou a kulturní mozaiku na Uherskohradištsku. V průběhu mladšího eneolitického stupně se na území středního Pomoraví objevují reprezentanti skupiny Kosihy – Čaka (Miškovice) a skupiny Chlopice – Veselé (Holešov, Sudoměřice), kteří bezpečně pronikli i na Uherskohradištsko. V materiálu z mladého stupně bošácké kulturní skupiny v Bánově byly nalezeny i zlomky nádob nagyrévské kultury.

Pro oblast východní Moravy zřejmě úplně neplatí vývojová schémata, obvyklá v tzv. centrální části Moravy, Dolního Rakouska a západního Slovenska. Můžeme zde pozorovat silné vztahy k Pováží a k západnímu Slovensku vůbec, ovšem stejně silné ohlasy a spojení se váží k oblastem střední a severní Moravy a jižního Slezska. Přesto však se na tomto území neseťkáváme s pouhou chaotickou směsí různých cizorodých prvků a vlivů, ale naopak se zde vytvářely osobité kulturní celky, které dokázaly vstřebat okolní podněty.

LITERATURA

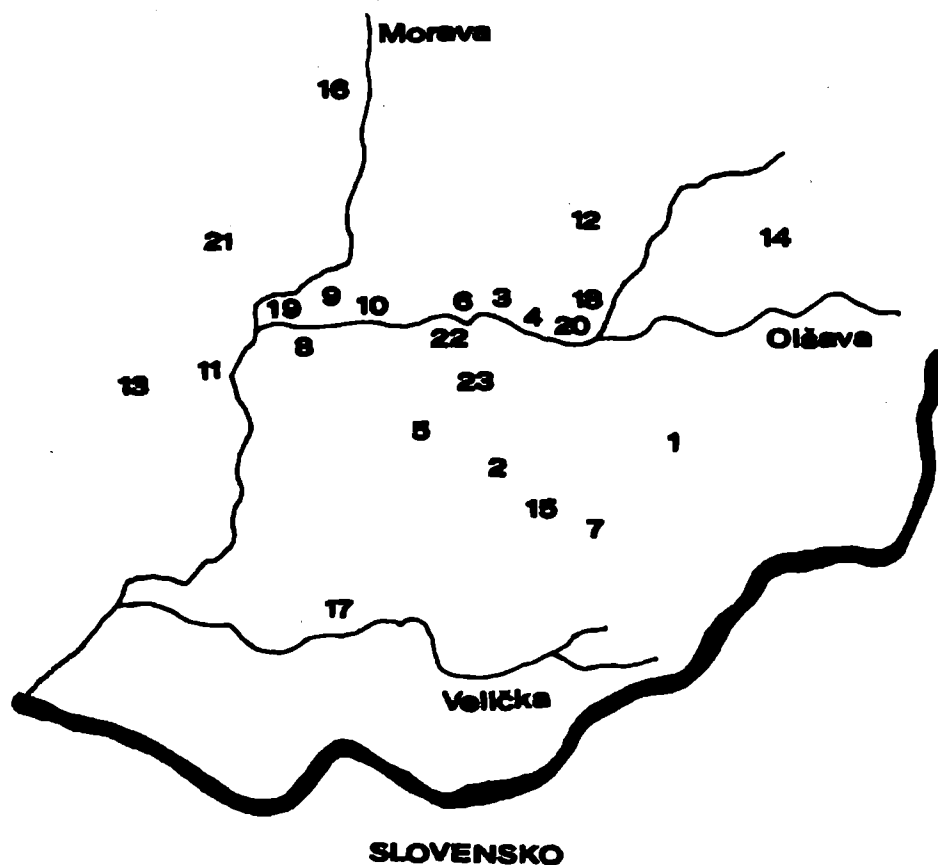
- Dohnal, V. 1973: Příspěvky k mladému eneolitu a k počátkům doby bronzové na východní Moravě, AR XXV, 3 – 11.
- Farkaš, Z. 1996: Kulturní kontakty juhozápadného Slovenska na prelome starého a stredného eneolitu, ZSNM XC – Archeologie 6, 13 – 38.
- Janák, V. 1991: Severovýchodní vlivy v Horním Slezsku v časném a starém eneolitu, ČslM/B 40, 97 – 109.
- Janák, V. 1998: Lengyelská keramika z Kotouče u Štramberka a počátky eneolitu v oderské části Moravské brány, Pravěk NŘ 7, 105 – 127.
- Kalicz, N. – Makkay, J. 1977: Die Linienbandkeramik in der Grossen Ungarischen Tiefebene, Studia Archaeologica VII, Budapest.
- Kazdová, E. 1986: Některé znaky protolengyelu ve starším stupni kultury s moravskou malovanou keramikou, SPFFBU E 31, 15 – 24.
- Košťufík, P. 1971: Pozdně lengyelské osídlení Moravy, rkp. disertační práce, FF MU Brno.
- Košťufík, P. 1982: Neolitické sídliště s malovanou keramikou u Hluku-Dolního Němčí, SPFFBU E 27, 65 – 73.
- Košťufík, P. 1997: Poznámky k jordanovské kultuře na Moravě, SPFFBU M 2, 89 – 112.
- Lenneis, E. 1995: Altneolithikum: Die Bandkeramik, in: Lenneis, E. – Neugebauer-Maresch, Ch. – Ruttkay, E.: Jungsteinzeit im Osten Österreichs, St. Pölten – Wien, 11 – 56.
- Pavelčík, J. 1970 – 1971: Sídlní objekty u Těšova, Sb. ČSSA 4, 21 – 33.
- Pavelčík, J. 1974: Eneolitická sídliště Uherský Brod – Kyčkov a Havřice – cihelna, Studie AÚB II/5, Praha.

- Pavelčík, J. 1980: K problematice závěrečné fáze staršího eneolitu na východní Moravě, AR XXX-4, 554 – 551.
- Pavelčík, J. 1987: Moravia at the decline of the Older Eneolithic (Late Lengyel Groups and the Funnel Beaker culture), in: Neolit i początki epoki brązu na ziemi chełmińskiej, Materiały z międzynarodowego sympozjum, 11 – 13 XI, 1986 Toruń, 371 – 395.
- Pavúk, J. 1969: Chronologie der Želiezovce – Gruppe, SIA XVIII/2, 269 – 367.
- Pavúk, J. 1979: Genetické a chronologické vzťahy lineárnej keramiky v strednom Podunajsku, in: Sb. Poczatki neolityzacji Polski południowo-zachodniej, Wrocław, 60 – 80.
- Ruttkay, E. 1995: Spätneolithikum, in: Lenneis, E. – Neugebauer-Maresch, Ch. – Ruttkay, E.: Jungsteinzeit im Osten Österreichs, St. Pölten – Wien, 108 – 177.
- Šiška, S. 1995: Zur Problematik des Untergangs der Bükker Kultur, SIA XLIII/1, 5 – 26.
- Tichý, R. 1962: Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, PA LIII/2, 245 – 305.
- Tichý, R. 1974: Přspěvek k chronologii želiezovské skupiny, SIA XXII/1, 33 – 37.

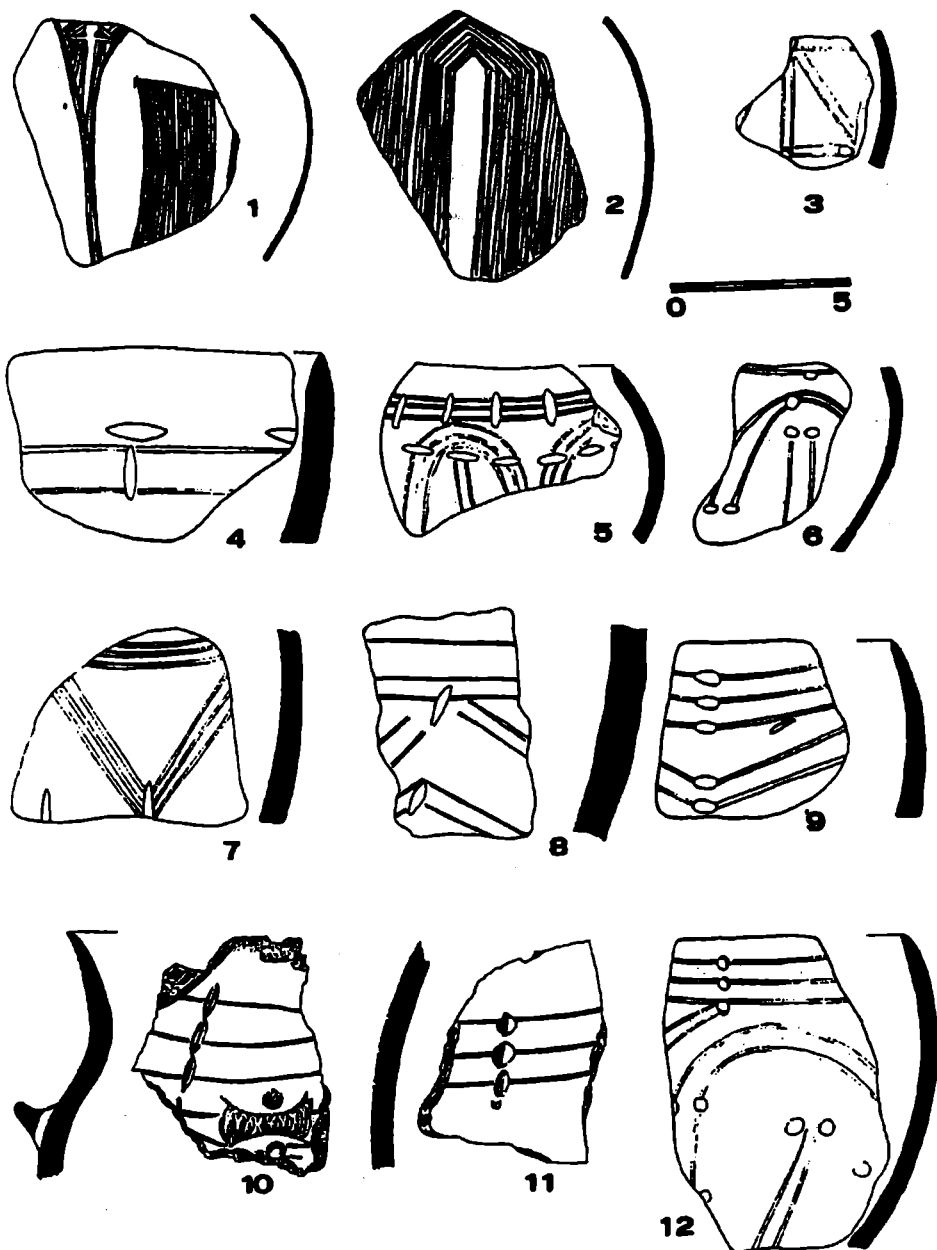
NOTES CONCERNING THE DEVELOPMENT OF NEOLITHIC AND ENEOLITHIC IN THE SOUTH-EASTERN MORAVIA

The central part of the Morava river basin area is together with the Olšava river basin area an archeologically important region. This is because the prehistorical paths led through the passes in the Bílé Karpaty mountain range, thus connecting the south part of the Morava river basin area (*Dolnomoravský úval*) with the parallel river basin of Váh in Slovakia. From Váh, access to Danube, an important communication artery of the time, was possible.

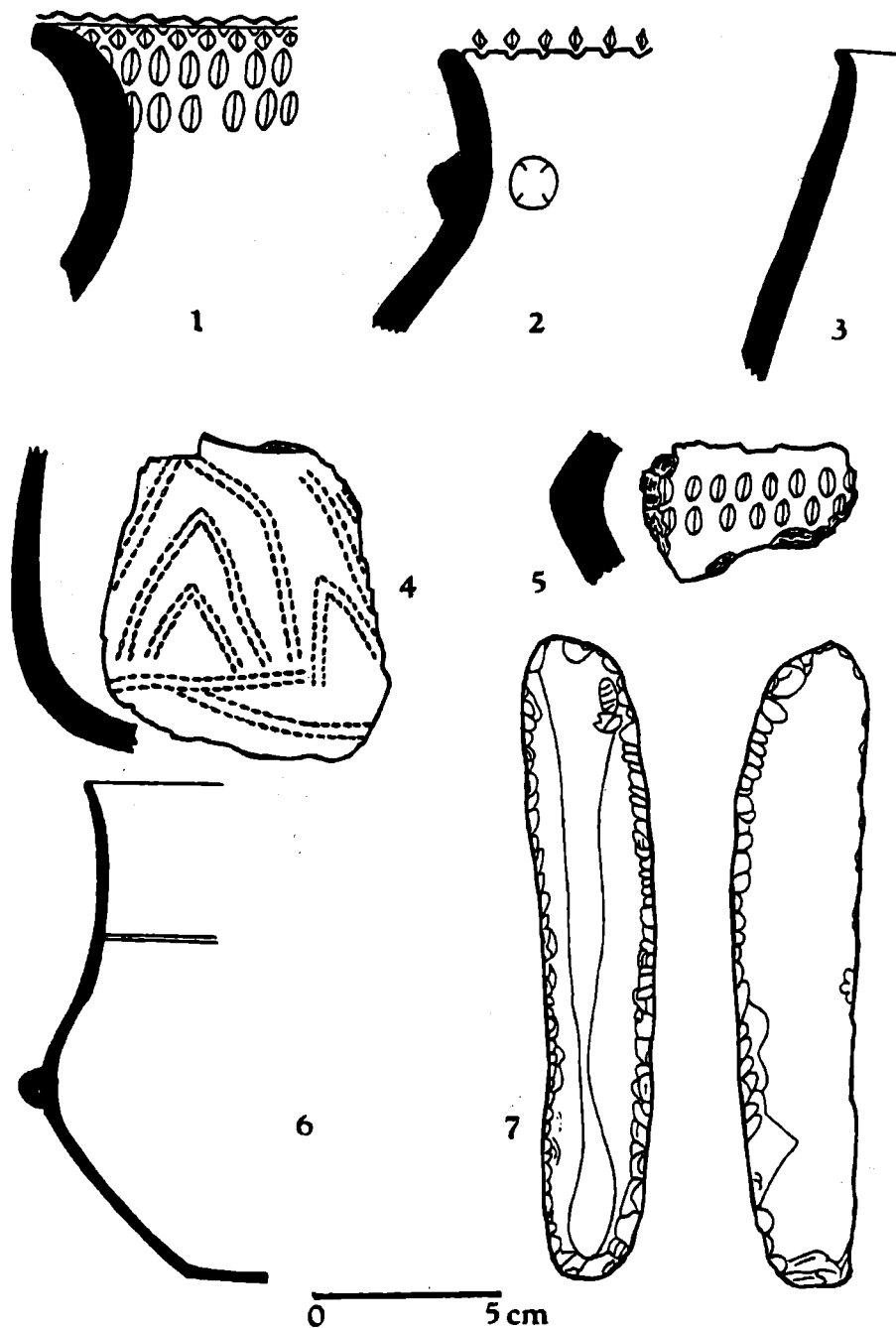
The people of the culture of Linear Pottery entered this area most probably along the left-side affluents of Morava. Majority of 75 settlements of this culture in the Uherské Hradiště region belongs to its second degree. This region, together with the Váh river basin constitutes a distinctive cultural group, which, unlike the south-west and south Moravia with consecutive development of Šárka-type pottery and pricked pottery, continues to belong to the Želiezovce group (total of fourteen settlements). The pottery items of this period feature besides the typical Želiezovce-style ornaments also the so-called „notation marks“, along with deep grooves, filled with pitch paste. The proofs of more frequent contacts with regions of Slovakia can be seen in the finds of Bükker-style pottery (Veletiny, Kunovice). The period of Lengyel culture is not well documented in this area. Some items that belong to this culture were found in 21 settlements, their extent being more or less identical with the previous cultures. The period of early Eneolithic is represented by finds of pottery items with Jordanow-style engraved ornaments (Uherský Brod, Vlčnov, Slavkov), along with cherts imported from the Kraków area, used for laminated industry. For the period of early Eneolithic, the existence of circle structures with simple trenches can be proved (Uherský Brod, Vlčnov). The period of middle Eneolith is represented by the culture of Deep-engraved („Canelated“) pottery. Its Boleráz degree is represented with finds from Staré Město and Polešovice. Also documented is the classical degree (Uherský Brod, Havčice, Nedakonice), end of which is connected with the appearance of Kostolac-style features in the central Váh river basin area. The final phase of the Baden culture is represented mostly by finds from the oldest settlement horizon in Bánov. This phenomenon is sometimes also referred to as the „proto-Bošáca“ group. Besides the Bošáca culture, we can scarcely encounter also finds that belong to the Jevišovice culture (Březolupy, Místřice). The development of the late Eneolithic was also influenced by the people of the culture of rope potter, the graves of which were found in Uherský Brod and Nivnice, along with the people of the Bell-shaped Beakers culture, who came somewhat later and whose graves with typical pottery were unfolded in Ostrožská Nová Ves and Kunovice. In the course of the later Eneolithic degree, the representatives of the Kosihy – Čaka group appeared in the central Morava river basin area (Miškovice), as well as those of the Chłopice – Veselý group, who are proved to have had reached the Uherské Hradiště region.

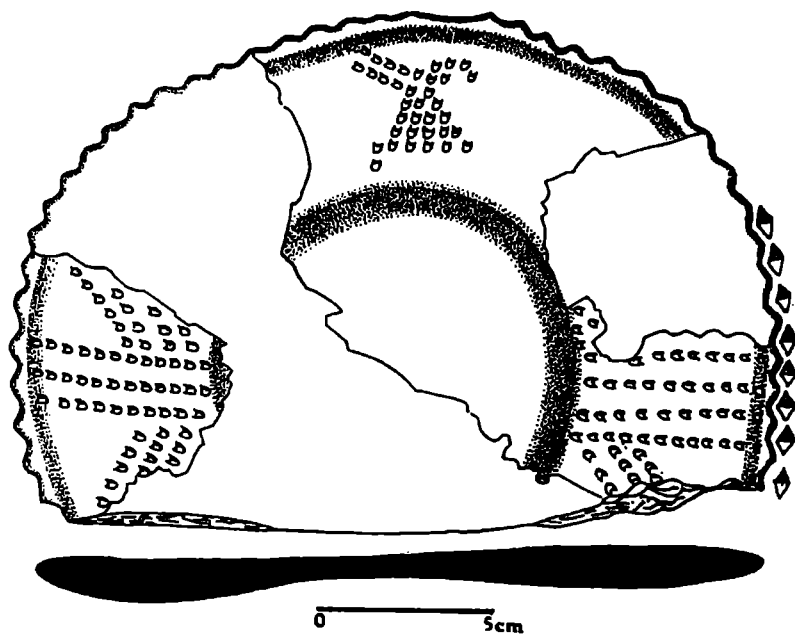
Obr. 1. Jihovýchodní Morava. 1 – Bánov, 2 – Dolní Němčí, 3 – Drslavice, 4 – Havčice, 5 – Hluk, 6 – Hradčovice, 7 – Korytná, 8 – Kunovice, 9 – Mařatice, 10 – Míkovice, 11 – Nedakonice, 12 – Pašovice, 13 – Polešovice, 14 – Rudimov, 15 – Slavkov, 16 – Spytihněv, 17 – Tasov, 18 – Těšov, 19 – Uherské Hradiště, 20 – Uherský Brod, 21 – Velehrad, 22 – Veletiny, 23 – Vičnov.

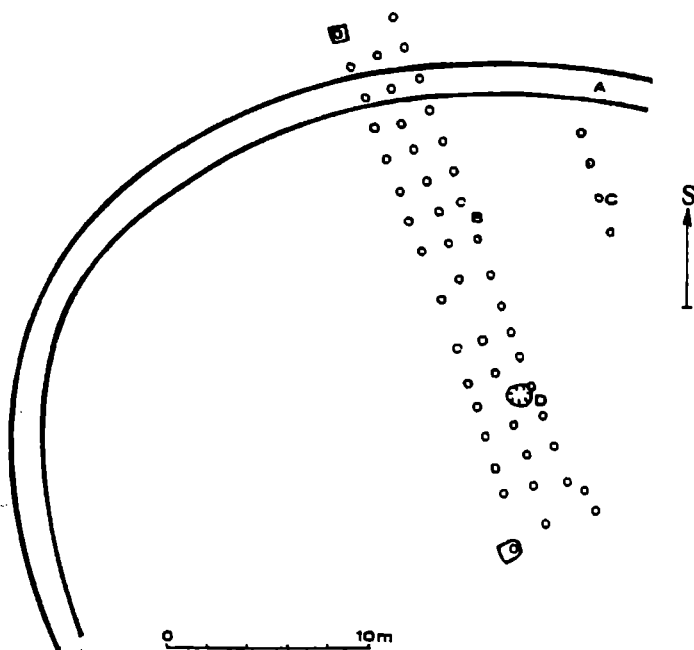
Obr. 2. Výběr z keramického materiálu bukovohorské kultury (1-2), kultury s LnK (3,6,9,12) a železovské skupiny (4,5,7,8,10,11). 1,2 - Kunovice, 3,5,12 - Veletiny, 4 - Tasov, 6,9 - Spytihněv, 7 - Mlkovice, 8 - Pašovice, 10,11 - Havčice.

Obr. 3. Výběr z materiálu. 1-6 – Těšov – Bažantnice, obj. č. 6 (výběr), 7 – Slavkov – Podluža.

Obr. 4. Těšov – Bažantnice, obj. č. 6, „talíř“ s antropomorfní výzdobou.

Obr. 5. Kruhový příkop z období staršího eneolitu z Vlčnova.

